

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA UOKiK W POZNANIU**

ul. Zielona 8, 61-851 Poznań
Tel. (0-61) 852-15-17, 852-77-50, Fax (0-61) 851-86-44
E-mail: poznan@uokik.gov.pl

Poznań, dnia 03 października 2011r.

RPZ- 61/16/11/AR

DECYZJA nr RPZ 21/2011

Stosownie do art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. nr 50 poz. 331 ze zm.), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko Wyższej Szkole Zawodowej „Kadry dla Europy” w Poznaniu

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,

I. na podstawie art. 28 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, wobec uprawdopodobnienia w toku postępowania stosowania przez Wyższą Szkołę Zawodową „Kadry dla Europy” w Poznaniu praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, określonych w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ww. ustawy, polegających na :

- 1) stosowaniu we wzorcach: umowy o świadczenie usług edukacyjnych w roku akademickim 2010/2011, Regulaminu Studiów oraz Regulaminu Opłat za Studia WSZ „KDE”, postanowień skutkujących skreśleniem studenta/słuchacza z listy studentów w związku z niewykonaniem przez niego zobowiązań finansowych bez uprzedniego wyznaczenia dodatkowego terminu do zapłaty, wpisanych do rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c., o treści:
 - a) § 5 ust. 4 umowy o świadczenie usług edukacyjnych w roku akademickim 2010/2011 *„Uczelnia ma prawo rozwiązać niniejszą umowę o naukę w trybie natychmiastowym w wypadku zalegania przez studenta z opłatami powyżej 60 dni od ustalonego terminu zapłaty, w ratach lub semestralnym systemie płatności”*,
 - b) § 20 ust. 4 Regulaminu Studiów *„Dziekan może skreślić studenta z listy studentów, w przypadku:
(...) c) niewniesienia opłat związanych z odbywaniem studiów”*,
 - c) § 16 ust. 9 tyt. „Postanowienia końcowe” Regulaminu Opłat za Studia WSZ „KDE” *„Nieterminowe wnoszenie obowiązujących opłat wprowadzonych niniejszym regulaminem może być podstawą do skreślenia z listy studentów”*,
- 2) stosowaniu we wzorcu umowy o świadczenie usług edukacyjnych w roku akademickim 2010/2011 postanowienia, wpisanego do rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c., o treści:

§ 6 ust. 2 „*Student zobowiązuje się do każdorazowego pisemnego zawiadomienia Dziekanatu o zmianie swojego miejsca zamieszkania, adresu do korespondencji. W przypadku niewykonania tego obowiązku korespondencję wysłaną pod ostatnio podany adres uważa się za doręczoną*”;

- 3) stosowaniu we wzorcach: umowy o świadczenie usług edukacyjnych w roku akademickim 2010/2011 i Regulaminie Opłat za Studia WSZ „KDE” postanowień przewidujących bezzwrotność uiszczonej zapłaty za świadczenie niespełnione w całości lub części, wpisanych do rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c., o treści:
- a) § 5 ust. 1 lit.a) umowy o świadczenie usług edukacyjnych w roku akademickim 2010/2011 „*(...) Uczelnia nie dokonuje zwrotu opłaty rekrutacyjnej*”;
 - b) § 2 tyt. „Opłata administracyjna” w Regulaminie Opłat za studia WSD „KDE” „*W przypadku rezygnacji z podjęcia studiów w WSZ „KDE” po podpisaniu umowy o naukę opłata administracyjna nie podlega zwrotowi*”;
 - c) § 16 ust. 8 tyt. „Postanowienia końcowe” w Regulaminie Opłat za studia WSZ „KDE” „*Dokonane wpłaty nie podlegają zwrotowi*”;
- 4) stosowaniu we wzorcu o nazwie Regulamin Studiów postanowienia, wpisanego do rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c., o treści:

§ 28 ust. 5 „*W sprawach dotyczących zasad i trybu odbywania studiów, nieobjętych przepisami regulaminu, decyduje Rektor. Interpretacja postanowień regulaminu należy do Rektora*”;

po zobowiązaniu się przez Wyższą Szkołę Zawodową „Kadry dla Europy” w Poznaniu do podjęcia działań zmierzających do zaniechania naruszenia zbiorowych interesów konsumentów poprzez zmianę treści ww. postanowień w nowych wzorcach umów, **nakłada się na Wyższą Szkołę Zawodową „Kadry dla Europy” w Poznaniu obowiązek wykonania tego zobowiązania** poprzez:

- a) wprowadzenie do obrotu z konsumentami nowych wzorców umów, w których kwestionowane w punkcie I.1) lit. c I.3) lit. a) i c) oraz I.4) niniejszej decyzji postanowienia nie występują, zaś kwestionowane w punkcie I.1) lit. a) i b), I.2) oraz I.3) lit. b) decyzji postanowienia zostaną zmodyfikowane w sposób wskazany w piśmie Przedsiębiorcy z dnia 12 września 2011 r., począwszy od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji,
- b) wystąpienie do kontrahentów będących konsumentami z propozycją zmian ww. postanowień we wszystkich nadal obowiązujących wzorcach umów o świadczenie usług edukacyjnych poprzez przesłanie aneksów zgodnie wzorcem aneksu do ww. umowy przedłożonego pismem z dnia 30 czerwca 2011 r., w których kwestionowane postanowienia nie występują, bądź zostały zmodyfikowane, w terminie do 30 listopada 2011 r.,

II. na podstawie art. 28 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **nakłada się na Wyższą Szkołę Zawodową „Kadry dla Europy” w Poznaniu obowiązek przekazania, w terminie 4 miesiące od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji, informacji o stopniu realizacji**

zobowiązań nałożonych w punkcie I decyzji oraz kopii 20 umów zawartych zgodnie z postanowieniami nowych wzorców, o ile takie umowy zostaną zawarte.

Uzasadnienie

Do Prezesa Urzędu wpłynęła skarga konsumentka dotycząca wzorca umowy stosowanego przez Wyższą Szkołę Zawodową „Kadry dla Europy” w Poznaniu.

Postanowieniem z dnia 06 kwietnia 2011 r. Prezes Urzędu wszczął postępowanie wyjaśniające mające na celu wstępne ustalenie, czy nastąpiło naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przez ww. Uczelnię uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

W toku prowadzonego postępowania wyjaśniającego Uczelnia przedłożyła m.in. wzorce umów o świadczenie usług edukacyjnych obejmujące naukę w ramach studiów niestacjonarnych w latach 2008-2011, Statut Wyższej Szkoły Zawodowej „Kadry dla Europy” w Poznaniu, Regulamin Studiów oraz Regulamin Opłat za studia WSZ „KDE”. Nadto Uczelnia przedłożyła Zarządzenie Kanclerza nr 3/2007 z dnia 10 lipca 2007 r. w przedmiocie odpłatności za naukę w Wyższej Szkole Zawodowej „Kadry dla Europy” przez studentów z orzeczonym stopniem niepełnosprawności oraz zarządzenie Kanclerza nr 10/2007 Wyższej Szkoły Zawodowej „Kadry dla Europy” w Poznaniu z dnia 29 listopada 2007 r. w sprawie stosowania upustów opłat czesnego dla studentów pełniących funkcje w Samorządzie Studenckim Uczelni.

Zgromadzone w sprawie materiały dowodowe potwierdziły, że Uczelnia wykorzystując ww. wzorce, może stosować praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów.

Wyniki kontroli treści postanowień tych wzorców dały podstawę do sformułowania zarzutów stosowania przez Uczelnię praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o których mowa w art. 24 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.).

Mając na uwadze powyższe ustalenia, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów postanowieniem z dnia 13 czerwca 2011 r., wszczął postępowanie w związku z podejrzeniem stosowania przez Wyższą Szkołę Zawodową „Kadry dla Europy” w Poznaniu praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów określonych w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegających na :

- 1) stosowaniu we wzorcach: umowy o świadczenie usług edukacyjnych w roku akademickim 2010/2011, Regulaminu Studiów oraz Regulaminu Opłat za Studia WSZ „KDE”, postanowień skutkujących skreśleniem studenta/słuchacza z listy studentów w związku z niewykonaniem przez niego zobowiązań finansowych bez uprzedniego wyznaczenia dodatkowego terminu do zapłaty, wpisanych do rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c., o treści:

a) § 5 ust. 4 umowy o świadczenie usług edukacyjnych w roku akademickim 2010/2011 *„Uczelnia ma prawo rozwiązać niniejszą umowę o naukę w trybie natychmiastowym w wypadku zalegania przez studenta z opłatami powyżej 60 dni od ustalonego terminu zapłaty, w ratałnym lub semestralnym systemie płatności”*,

b) § 20 ust. 4 Regulaminu Studiów „*Dziekan może skreślić studenta z listy studentów, w przypadku:*
(...) c) niewniesienia opłat związanych z odbywaniem studiów”;

c) § 16 ust. 9 tyt. „*Postanowienia końcowe*” Regulaminu Opłat za Studia WSZ „KDE” „*Nieterminowe wnoszenie obowiązujących opłat wprowadzonych niniejszym regulaminem może być podstawą do skreślenia z listy studentów*”;

- 2) stosowaniu we wzorcu umowy o świadczenie usług edukacyjnych w roku akademickim 2010/2011 postanowienia, wpisanego do rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c., o treści:

§ 6 ust. 2 „*Student zobowiązuje się do każdorazowego pisemnego zawiadomienia Dziekanatu o zmianie swojego miejsca zamieszkania, adresu do korespondencji. w przypadku niewykonania tego obowiązku korespondencję wysłaną pod ostatnio podany adres uważa się za doręczoną*”;

- 3) stosowaniu we wzorcach: umowy o świadczenie usług edukacyjnych w roku akademickim 2011/2011 i Regulaminie Opłat za studia WSZ „KDE” postanowień przewidujących bezzwrotność uiszczonej zapłaty za świadczenie niespełnione w całości lub części, wpisanych do rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c., o treści:

a) § 5 ust. 1 lit.a) umowy o świadczenie usług edukacyjnych w roku akademickim 2010/2011 „*(...) Uczelnia nie dokonuje zwrotu opłaty rekrutacyjnej*”;

b) § 2 tyt. „*Opłata administracyjna*” w Regulaminie Opłat za studia WSD „KDE” „*W przypadku rezygnacji z podjęcia studiów w WSZ „KDE” po podpisaniu umowy o naukę opłata administracyjna nie podlega zwrotowi*”;

c) § 16 ust. 8 tyt. „*Postanowienia końcowe*” w Regulaminie Opłat za studia WSZ „KDE” „*Dokonane wpłaty nie podlegają zwrotowi*”;

- 4) stosowaniu we wzorcu Regulaminu Studiów postanowienia, wpisanego do rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c., o treści:

§ 28 ust. 5 „*W sprawach dotyczących zasad i trybu odbywania studiów, nieobjętych przepisami regulaminu, decyduje Rektor. Interpretacja postanowień regulaminu należy do Rektora*”.

Wyższa Szkoła Zawodowa „Kadry dla Europy” w Poznaniu zawiadomiona o wszczęciu postępowania administracyjnego, pismem z dnia 30 czerwca 2011 r. ustosunkowała się szczegółowo do przedstawionych zarzutów. W zakresie zarzutu stosowania wzorców umów zawierających postanowienia skutkujące skreśleniem studenta/słuchacza z listy studentów w związku z niewykonaniem przez niego zobowiązań finansowych bez uprzedniego wyznaczenia mu dodatkowego terminu do zapłaty zaległych należności, Uczelnia podniosła, że zapis ten nigdy nie był praktykowany przez Szkołę w obrocie ze studentami. Uczelnia zawsze, przed rozwiązaniem umowy o świadczenie usług edukacyjnych z powodu zalegania w zapłacie czesnego i innych opłat, pisemnie wzywała studenta do zapłaty zaległych należności wyznaczając mu dodatkowy 7-dniowy termin do zapłaty.

W zakresie zarzutu dotyczącego stosowania klauzuli przewidzianej w § 6 ust. 2 Regulaminu Studiów, Szkoła zmodyfikowała ww. postanowienie - poprzez wykreślenie konsekwencji prawnych niepowiadomienia Uczelni o zmianie adresu.

Z kolei w odniesieniu do § 5 ust. 1 lit.a) umowy o świadczenie usług edukacyjnych w roku akademickim 2010/2011, § 2 tyt. „Opłata administracyjna” w Regulaminie Opłat za studia WSD „KDE” i § 16 ust. 8 tyt. „Postanowienia końcowe” w Regulaminie Opłat za studia WSZ „KDE” dotyczących bezzwrotności wpisowego i opłaty administracyjnej, Szkoła wyraziła wolę zmiany ich treści poprzez zastrzeżenie, iż w przypadku rezygnacji studenta z nauki opłaty te podlegają zwrotowi z przypadku rezygnacji z podjęcia studiów po podpisaniu umowy o naukę.

Odnośnie zarzutu stosowania niedozwolonego postanowienia umownego umożliwiającego dokonywanie przez rektora Uczelni jednostronnej, wiążącej interpretacji postanowień Regulaminu Studiów, Uczelnia oświadczyła, iż rektor nigdy nie wydał jakiegokolwiek zarządzenia, czy też decyzji odnośnie wykładni zapisów zamieszczonych ww. akcie, z uwagi na brak jakichkolwiek wątpliwości interpretacyjnych oraz jednoznaczność jego postanowień. Niemniej jednak Uczelnia, wychodząc naprzeciw wątpliwościom Prezesa Urzędu, usunęła ww. postanowienie z treści wszystkich zakwestionowanych wzorców.

Nadto Szkoła zadeklarowała wprowadzenie do obrotu z konsumentami zupełnie nowego, zmienionego wzorca umowy o świadczenie usług edukacyjnych, począwszy od roku akademickiego 2011/2012.

Przedmiotowym pismem Uczelnia wniosła również o wydanie decyzji w trybie art. 28 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i zobowiązała się do usunięcia zarzuczanych jej uchyleń poprzez zmianę stosowanych wzorców umów o naukę oraz kwestionowanych regulaminów. Wymieniony wniosek Uczelnia doprecyzowała proponując nowe wersje umów o świadczenie usług edukacyjnych oraz zmodyfikowanie treści zakwestionowanych regulaminów. Nadto Szkoła zobowiązała się do wystąpienia na piśmie do dotychczasowych studentów z propozycją aneksowania zawartych przez nich umów o naukę poprzez usunięcie z ww. umów niedozwolonych postanowień umownych, przedstawiając równocześnie projekty takich aneksów.

Prezes Urzędu ustalił, co następuje:

Wyższa Szkoła Zawodowa „Kadry dla Europy” została utworzona w oparciu o Decyzję Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2005 r. Na podstawie Decyzji Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 maja 2005 r. WSZ „Kadry dla Europy” z siedzibą w Poznaniu została wpisana do Rejestru Uczelni Niepublicznych pod nr 170. Uczelnia prowadzi działalność edukacyjną w zakresie: wyższych studiów zawodowych i studiów magisterskich.

W ramach prowadzonej działalności edukacyjnej Uczelnia zawiera umowy z konsumentami posługując się wzorcem umowy o świadczenie usług edukacyjnych (dalej: umowy o naukę), stosowanym przez Szkołę, poza drobnymi zmianami, od 2008 r. Szkoła prowadzi działalność edukacyjną w ramach stacjonarnych i niestacjonarnych studiów I stopnia oraz studiów podyplomowych. Od 6 października 2010 r., w oparciu o decyzję Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Uczelnia otrzymała uprawnienia do prowadzenia studiów magisterskich II stopnia na kierunku: Pedagogika.

W roku akademickim 2010/2011 Uczelnia zawarła [...] umowy o świadczenie usług edukacyjnych (w tym w ramach studiów niestacjonarnych na kierunkach: ekonomia – [...]),

filologia – [...], pedagogika – [...], turystyka i rekreacja – [...] i ochrona dóbr kultury – [...]). Wysokość opłaty rekrutacyjnej w bieżącym roku akademickim wynosiła 50 zł

Prezes Urzędu ustalił, że Uczelnia stosuje wzorce umów, których określone postanowienia są tożsame z postanowieniami wpisanymi do rejestru niedozwolonych postanowień umownych.

W trakcie prowadzonego postępowania Wyższa szkoła Zawodowa „Kadry dla Europy” w Poznaniu zobowiązała się do stosowania nowych wzorców, z których treści wyeliminowano niedozwolone postanowienia umowne.

Zgodnie z przedłożoną przez Uczelnię propozycją aneksów do umów o świadczenie usług edukacyjnych, dotychczasowe postanowienia: § 16 ust. 8 i 9 Regulaminu Opłat za studia WSZ „KDE” oraz § 28 ust. 5 Regulaminu Studiów zostały wykreślone z ww. wzorców.

Z kolei kwestionowane przez Prezesa Urzędu postanowienie § 20 ust. 4 Regulaminu studiów otrzymało brzmienie: *„Dziekan może skreślić Studenta z Listy studentów, w przypadku (...) 3. rozwiązania umowy o naukę, na zasadach oraz po spełnieniu warunków określonych w umowie zawartej przez Uczelnię ze studentem”*. Ta sama kwestia została uregulowana w umowie o świadczenie usług edukacyjnych w następujący sposób: *„Uczelnia ma prawo rozwiązać niniejszą umowę o naukę ze skutkiem natychmiastowym tj. bez zachowania okresu wypowiedzenia, w przypadku zalegania przez Studenta z opłatami powyżej 60 dni od ustalonego terminu zapłaty, w ratałnym lub semestralnym systemie płatności. Warunkiem rozwiązania umowy przez Uczelnię jest uprzednie pisemne wezwanie studenta do zapłaty należności, w terminie 7 dni od daty doręczenia wezwania do zapłaty wraz z pouczeniem o możliwości rozwiązania umowy przez Uczelnię w przypadku nie uiszczenia należności w wyznaczonym terminie”*. W projekcie zarządzenia Kanclerza w sprawie zmiany treści Regulaminu Opłat za studia WSZ „KDE”, Szkoła uchyliła w całości treść § 16 ust. 9 dotychczasowego Regulaminu.

Uczelnia zadeklarowała również zmianę, w drodze zawarcia aneksu do umowy, postanowienia § 6 ust. 2 umowy o naukę poprzez ukształtowanie jego treści w następujący sposób: *„Student zobowiązuje się do każdorazowego pisemnego zawiadomienia Dziekana o zmianie swojego miejsca zamieszkania, adresu do korespondencji, e-maila, danych personalnych”*.

Nadto, w projekcie aneksu do umowy, Szkoła zmodyfikowała postanowienie §5 ust. 1 lit a) umowy o naukę, który otrzyma brzmienie: *„(...) Uiszczona opłata rekrutacyjna, o której mowa w § 3 ust. 1 lit podlega zwrotowi”*. Uczelnia przedłożyła również projekt zarządzenia Kanclerza w sprawie zmiany Regulaminu Opłat za Studia WSZ „KDE”, mocą którego uchyliła w całości dotychczasowy § 16 ust. 8 ww. Regulaminu, zaś § 2 ust. 2 tego Regulaminu otrzyma brzmienie: *„W przypadku rezygnacji z podjęcia studiów w WSZ „KDE” po podpisaniu umowy o naukę opłata administracyjna podlega zwrotowi”*.

Szkoła, dostrzegając nieprawidłowości w dotychczasowych wzorcach umów, w dniu 9 sierpnia 2011 r., przedłożyła również całkowicie nowy projekt umowy o świadczenie usług edukacyjnych na rok 2011/2012. W nowym wzorcu znalazło się m.in. postanowienie, zgodnie z którym skreślenie z listy studentów następuje po upływie 60 dniowego okresu płatności opłat i ich nieuiszczenia w dodatkowym terminie wyznaczonym przez Uczelnię w wezwaniu do zapłaty. Z kolei dotychczasowe postanowienie § 6 ust. 2 wzorca w projekcie nowej umowy otrzymało następujące brzmienie: *„W przypadku, gdy adres do korespondencji wskazany przez Studenta nie jest adresem jego zamieszkania, a pod adresem do korespondencji korespondencja nie jest odbierana, Uczelnia realizując obowiązek powiadomienia, przesyła powiadomienie na adres stałego zameldowania studenta i w*

przypadku gdy ponownie również pod stałym adresem zameldowania przesyłka nie jest odebrana Strony umowy uznają, iż korespondencja jest prawidłowo doręczona” (§ 9 ust. 2 projektu). W projekcie umowy o świadczenie usług edukacyjnych nie znalazło się natomiast postanowienie traktujące o opłacie rekrutacyjnej. W zakresie wszelkich innych opłat, poza czesnym, projekt umowy odwołuje się bowiem do Regulaminu opłat.

Pomimo wprowadzenia ww. zmian zaproponowane przez Uczelnię rozwiązanie dotyczące wprowadzenia zupełnie nowego wzorca umowy o świadczenie usług edukacyjnych na kolejny rok akademicki 2011/2012, nie mogło zostać zaakceptowane przez Prezesa Urzędu. W ocenie Prezesa Urzędu, zadeklarowany przez Przedsiębiorcę kierunek zmian treści ww. postanowień, nie prowadził bowiem do usunięcia stanu niezgodnego z prawem. Biorąc pod uwagę złożoną przez Uczelnię deklarację współpracy, Prezes Urzędu pismem z dnia 21 lipca 2011 r. wezwał Uczelnię do usunięcia ww. nieprawidłowości i zajęcia ostatecznego stanowiska w sprawie.

W odpowiedzi na wezwanie Prezesa Urzędu, Szkoła podtrzymała deklarację przyjęcia zobowiązania do zaniechania stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów oraz przedłożyła poprawiony projekt umowy o świadczenie usług edukacyjnych na kolejny rok akademicki. Ostatecznie, Uczelnia, pismem z dnia 12 września 2011 r. przedłożyła zmodyfikowany wzorzec nowej umowy, z treści którego usunięto wszelkie postanowienia odnośnie których Prezes Urzędu zgłaszał zastrzeżenia.

Zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 10 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. z 2000 Nr 98, poz. 1071 z późn. zm.), pismem z dnia 21 września 2011r. (doręczonym Przedsiębiorcy w dniu 23 września 2011 r.) Uczelnia została poinformowana o możliwości zapoznania się z materiałem dowodowym i wypowiedzenia się co do zebranych materiałów i dowodów zgromadzonych w aktach sprawy. Z uprawnienia tego Szkoła nie skorzystała.

Prezes Urzędu zważył, co następuje:

Stosownie do art. 1 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, ochrona interesów przedsiębiorców i konsumentów podejmowana w ramach działań Prezesa Urzędu jest prowadzona w interesie publicznym. Działania oparte na przepisach niniejszej ustawy są zatem podejmowane w interesie publicznym, w celu ochrony interesów zbiorowości, a nie wprost poszczególnych, indywidualnych uczestników rynku. Naruszenie interesu publicznego stanowi bezwzględny warunek do uznania kompetencji Prezesa Urzędu do rozstrzygnięcia określonej sprawy. Interes publiczny zostaje naruszony wówczas, gdy oceniane działania godzą w interesy ogólnospoleczne i dotyczą szerokiego kręgu uczestników rynku i poprzez to powodują zaburzenia w jego prawidłowym funkcjonowaniu. Do naruszenia interesu publicznego dochodzi, gdy skutki określonych działań mają charakter powszechny, dotyczą wszystkich potencjalnych podmiotów na danym rynku.

W ocenie Prezesa Urzędu, rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny, albowiem wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy byli lub mogli stać się studentami ww. Uczelni i w konsekwencji stroną zawartych z tą Uczelnią umów. Z uwagi na to, że w niniejszej sprawie wyżej opisana przesłanka została spełniona, istnieje możliwość poddania zachowania Uniwersytetu dalszej ocenie pod kątem stosowania przez niego praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Zgodnie z art. 28 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jeżeli w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostanie

uprawdopodobnione - na podstawie okoliczności sprawy, informacji zawartych w zawiadomieniu, o którym mowa w art. 100 ust. 1, lub innych informacji będących podstawą wszczęcia postępowania - że przedsiębiorca stosuje praktykę, o której mowa w art. 24 ustawy, a przedsiębiorca, któremu jest zarzucane naruszenie tego przepisu, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom, Prezes Urzędu może w drodze decyzji, nałożyć obowiązek wykonania tych zobowiązań.

Przytoczony przepis jako przesłanki warunkujące możliwość wydania decyzji przez Prezesa Urzędu wskazuje: uprawdopodobnienie naruszenia zakazu określonego w art. 24 ustawy oraz zobowiązanie się przedsiębiorcy, któremu jest zarzucane takie naruszenie, do podjęcia lub zaniechania działań zmierzających do zapobieżenia naruszeniu.

Z uwagi na złożenie przez Wyższą Szkołę Zawodową „Kadry dla Europy” w Poznaniu wniosku o wydanie decyzji na podstawie art. 28 ustawy, niezbędne jest rozważenie, czy wskazane w tym przepisie warunki zaistniały w odniesieniu do działań i zobowiązań podjętych przez Uniwersytet.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że naruszenie zakazu, o którym mowa w art. 24 ustawy, może zostać przypisane jedynie takiemu podmiotowi, który posiada status przedsiębiorcy w rozumieniu przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Zgodnie z art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, ilekroć w ustawie jest mowa o przedsiębiorcy rozumie się przez to przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004r. o swobodzie działalności gospodarczej (t.j. Dz.U. z 2007r., nr 155, poz. 1095), jak również osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną nie mającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej.

Zgodnie z art. 12 ustawy z dnia 27 lipca 2005r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. nr 164, poz. 1365 ze zm.), Uczelnia ma osobowość prawną. Art. 13 ust. 1. tej ustawy wskazuje, że podstawowymi zadaniami uczelni jest m.in. kształcenie studentów w celu ich przygotowania do pracy zawodowej oraz kształcenie w celu zdobywania i uzupełniania wiedzy.

Jak słusznie wywiódł Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 6 lipca 2007r. sygn. akt VI ACa 295/2007, niepubliczna szkoła wyższa świadcząca odpłatnie usługi edukacyjne ma status przedsiębiorcy i nie stoi powyższemu na przeszkodzie przepis art. 106 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, który stanowi, że prowadzenie przez uczelnię działalności dydaktycznej, naukowej, badawczej, doświadczałnej, artystycznej, sportowej, diagnostycznej, rehabilitacyjnej lub leczniczej nie stanowi działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. nr 173, poz. 1807 ze zm.). Sąd Apelacyjny podkreślił, że *za przedsiębiorcę w rozumieniu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów uważa się nie tylko przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej (pojęcie przedsiębiorcy w wąskim słowa znaczeniu), ale także m.in. osobę prawną organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, do której to szeroko rozumianej kategorii przedsiębiorców zaliczyć należy uczelnię niepubliczną. Niepubliczna szkoła wyższa organizuje i świadczy usługi edukacyjne, które ze względu na ich charakter i przydatność ukierunkowane są na zaspokajanie potrzeb społeczeństwa w zakresie edukacji. Są to więc, w ocenie Sądu Apelacyjnego, usługi o charakterze użyteczności publicznej (...). Niepubliczna szkoła wyższa prowadzi działalność w zakresie organizowania i świadczenia usług edukacyjnych odpłatnie, systematycznie, we własnym imieniu, na rachunek uczelni jako odrębnej osoby prawnej, zawodowo, w sposób zorganizowany i ciągły, przez uprawnionych pracowników uczelni, profesjonalnie działalność ta podporządkowana jest regułom opłacalności i racjonalnego gospodarowania, co łącznie czyni taki podmiot uczestnikiem obrotu gospodarczego w określonym przedmiotowo zakresie.*

Także SOKiK we wcześniejszym wyroku z dnia 5 lutego 2003r. sygn. akt XVII Ama 36/02 stwierdził, że usługi edukacyjne o charakterze zarobkowym świadczone przez szkołę wyższą są działalnością o charakterze użyteczności publicznej, zbliżoną do działalności gospodarczej, a podmiot świadczący te usługi jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 pkt 1 a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2004r. sygn. akt III SK 22/04 oraz wyroki SOKiK z dnia 28 września 2005r. sygn. akt XVII Amc 18/05 i 12 grudnia 2005r. sygn. akt XVII Amc 80/2004.).

W świetle powyższego, skoro Wyższa Szkoła Zawodowa „Kadry dla Europy” w Poznaniu jako niepubliczna szkoła wyższa posiada osobowość prawną i na zasadzie odpłatności organizuje i świadczy usługi edukacyjne, które są usługami o charakterze użyteczności publicznej uznać należy, że posiada status przedsiębiorcy na gruncie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Dla ustalenia, czy podstawą rozstrzygnięcia Prezesa Urzędu może być w niniejszej sprawie przepis art. 28 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, niezbędne jest rozważenie, czy stosowanie przez Uczelnię praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, określonych w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy, zostało uprawdopodobnione na obecnym etapie postępowania.

Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy.

Stwierdzenie istnienia przedmiotowej praktyki wymaga więc spełnienia dwóch przesłanek:
- bezprawności działania oraz
- naruszenia zbiorowego interesu konsumentów.

Bezprawność, do której odwołuje się ustawodawca, tradycyjnie ujmowana jest jako sprzeczność z prawem. Stanowisko takie znajduje też oparcie w uzasadnieniu rządowego projektu ustawy z dnia 5 lipca 2002 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. (Dz. U. Nr 129, poz. 1102) [pogląd ten odnosi się co prawda do poprzednio obowiązującej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, ale pozostaje również aktualny na gruncie obowiązującej ustawy], która wprowadziła do ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przepisy regulujące postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, zgodnie z którym *„same przepisy art. 23a – 23d ustawy nie regulują konstrukcji bezprawności działań przedsiębiorcy. Działania te mogą okazać się bezprawne w razie ustalenia, że doszło do naruszenia przepisów innych ustaw, także zasad współżycia społecznego i dobrych obyczajów”*. Pojęcie „porządek prawny” obejmuje zatem nakazy i zakazy wynikające z normy prawnej, a także nakazy i zakazy wynikające z norm moralnych i obyczajowych określanych jako zasady współżycia społecznego. Bezprawność jest kategorią obiektywną. Przy jej ocenie rozważyć należy każdorazowo kwestię, czy czyn sprawcy był zgodny, czy też niezgodny z obowiązującymi zasadami porządku prawnego. Źródłem tych zasad są normy prawa powszechnie obowiązującego - jako reguły postępowania wyznaczone przez nakazy i zakazy wynikające z norm prawa pozytywnego (w szczególności prawa cywilnego, karnego, administracyjnego, pracy, finansowego, ustaw i aktów prawnych regulujących poszczególne dziedziny gospodarki, itp.) oraz nakazy i zakazy wynikające z zasad współżycia społecznego, czyli tzw. dobre obyczaje (por.: G. Bieniek, Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga III. Zobowiązania. Tom I, Warszawa 2006, także Lex Polnica). O bezprawności działania decyduje całokształt okoliczności konkretnego stanu faktycznego (uzasadnienie do I PKN 267/2001 wyrok Sądu Najwyższego – Izba Administracyjna – Lex Polonica).

Sąd Najwyższy wskazał, że o bezprawności działania można mówić wówczas, gdy nie zachodzi żadna ze szczególnych okoliczności usprawiedliwiających określone działanie, tj. działanie dozwolone przez obowiązujące przepisy, wykonywanie prawa podmiotowego, zgoda pokrzywdzonego lub działanie w obronie uzasadnionego interesu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19.10.1989 r. II CR 419/89 OSP 1990/11-12 poz. 377).

W art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zamieszczono przykładowe postacie praktyk zakazanych przez ustawodawcę. Zgodnie z art. 24 ust. 2 pkt 1 cyt. ustawy, za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uznano m.in. stosowanie wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c.

W świetle utrwalonego orzecznictwa sądowego, Prezes Urzędu może stwierdzić stosowanie praktyki określonej w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów również w odniesieniu do przedsiębiorcy, który nie był stroną postępowania sądowego zakończonego wpisaniem danej klauzuli do rejestru niedozwolonych postanowień umownych.

Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 2 grudnia 2005r. sygn. akt VI ACa 760/05 podkreślił, że praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest posługiwanie się postanowieniem wpisanym do rejestru w oderwaniu od zagadnienia, czy wpis do rejestru powstał w związku ze stosowaniem wzorca umowy przez podmiot, co do którego bada się stosowanie praktyki. Naruszenie interesów konsumentów może nastąpić, jak wskazał Sąd, w wyniku działań podmiotów, które stosują klauzule abuzywne już wpisane do rejestru, przy czym wpis taki związany był z działaniami innych przedsiębiorców.

Z kolei w wyroku z dnia 25 maja 2005r. sygn. akt XVII Ama 46/04, SOKiK wyraził pogląd, że dla uznania określonej klauzuli za niedozwolone postanowienie umowne wystarczy stwierdzenie, że mieści się ona w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru i nie jest konieczna literalna zgodność porównywanych klauzul. Czynnikiem przesądzającym o podobieństwie klauzul powinien być bowiem zamiar, cel, jakiemu ma służyć kwestionowane postanowienie. Jeśli więc cel utworzenia spornej klauzuli odpowiada celowi sformułowania klauzuli uznanej za niedozwoloną, oba zapisy można uznać za tożsame.

Przedstawione powyżej orzecznictwo potwierdza uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006r. sygn. akt III SZP 3/2006, w której uznano, że *stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie- Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 23a¹*. Odwołując się do argumentów o charakterze celowościowym oraz kierując się potrzebą zapewnienia skuteczności tego przepisu, Sąd Najwyższy podkreślił, że *praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów obejmuje również przypadki wprowadzenia jedynie zmian kosmetycznych, polegających na przedstawieniu szyku wyrazów lub zastąpieniu jednych wyrazów innymi, jeżeli tylko wykładnia postanowienia pozwoli stwierdzić, że jego treść mieści się w hipotezie zakazanej klauzuli. Stosowanie klauzuli o zbliżonej treści do klauzuli wpisanej do rejestru, która wywołuje takie same skutki godzi przeciwieństwo tak samo w interesy konsumentów, jak stosowanie klauzuli identycznej co wpisana do rejestru. (...)* *Możliwość uznania zachowania przedsiębiorcy, polegającego na*

¹ W obowiązującej obecnie ustawie z dnia 16.02.2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów, praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów uregulowana została w art. 24.

stosowaniu postanowień wzorców umownych, które nie mają identycznego brzmienia jak postanowienia wpisane do rejestru, za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów w sposób istotny zwiększa skuteczność obu instytucji (tj. niedozwolonych postanowień umownych oraz praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumenta), zniechęcając przedsiębiorców do obchodzenia wpisów dokonanych w rejestrze niedozwolonych postanowień.

Nie jest więc konieczna dokładna, literalna zbieżność klauzuli wpisanej do rejestru i klauzuli z nią porównywanej. Niedozwolone będą również takie postanowienia umów, które mieszczą się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru, których treść zostanie ustalona w oparciu o dokonaną wykładnię.

I.

W toku niniejszego postępowania Prezes Urzędu zakwestionował postanowienia: § 5 ust. 4 umowy o świadczenie usług edukacyjnych w roku akademickim 2010/2011, § 20 ust. 4 Regulaminu Studiów oraz § 16 ust. 9 tyt. „Postanowienia końcowe” Regulaminu Opłat za Studia WSZ „KDE”. Przedmiotowe postanowienia choć nie mają identycznego brzmienia, mają bardzo zbliżoną do siebie treść, a nadto wywołują tożsame skutki prawne, dlatego też, zdaniem Prezesa Urzędu, zasadne jest łączne rozważanie nad ich abuzywnością.

Prezes Urzędu ocenił, że przywołane powyżej postanowienia mieszczą się w hipotezie klauzuli niedozwolonej wpisanej w poz. 726 rejestru, o treści: *Nieusprawiedliwione żaleganie z uiszczeniem czesnego lub innych opłat spowoduje skreślenie z listy studentów* (wpis na podstawie wyroku SOKiK z dnia 27 lutego 2006r. sygn. akt XVII Amc 105/04). Zdaniem Prezesa Urzędu, porównywane postanowienia wywołują tożsame skutki prawne, wiążąc prawo uczelni do skreślenia konsumenta z listy studentów z niewykonaniem przez konsumenta zobowiązań finansowych, bez uprzedniego wyznaczenia mu dodatkowego terminu do jego wykonania. W ocenie Prezesa Urzędu, dobre obyczaje we wzajemnych relacjach szkoły wyższej i konsumentów wymagają, aby w przypadku niewykonywania zobowiązań finansowych przez konsumenta zastosowanie znalazł przepis art. 491 §1 Kodeksu cywilnego. Zgodnie z tym przepisem, jeżeli jedna ze stron dopuszcza się zwłoki w wykonaniu zobowiązania z umowy wzajemnej, druga strona może wyznaczyć jej odpowiedni dodatkowy termin do wykonania z zagrożeniem, iż w razie bezskutecznego upływu wyznaczonego terminu będzie uprawniona do odstąpienia od umowy. Dopiero zatem po upływie dodatkowego, wyznaczonego konsumentowi terminu do wykonania świadczenia pieniężnego, Wyższa Szkoła Zawodowa „Kadry dla Europy” winna mieć zapewnione prawo do skreślenia studenta z listy studentów. Niewyznaczenie natomiast konsumentowi dodatkowego terminu do wykonania zobowiązania przesądza o ukształtowaniu jego praw i obowiązków w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza jego interesy (art. 385¹ § 1 Kodeksu cywilnego).

II.

Przesłanki niedozwolonego postanowienia umowy, o którym mowa w art. 385³ pkt 9 Kodeksu cywilnego, spełnia również, zdaniem Prezesa Urzędu, postanowienie o treści: *„Student zobowiązuje się do każdorazowego pisemnego zawiadomienia Dziekanatu o zmianie swojego miejsca zamieszkania, adresu do korespondencji. w przypadku nietykonania tego obowiązku korespondencję wysłaną pod ostatnio podany adres uważa się za doręczoną”* (§ 6 ust. 2 umowy o świadczenie usług edukacyjnych).

Postanowienie to jest tożsame z klauzulą uznaną za niedozwoloną wyrokiem SOKiK z dnia 16 kwietnia 2007r, sygn. akt XVII Amc 43/06 i wpisaną następnie do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w pozycji 1207. Zgodnie z sentencją ww. wyroku niedozwolone są postanowienia o treści: *W przypadku zmiany adresu każda ze stron zobowiązana jest niezwłocznie pisemnie powiadomić o tym drugą stronę. W przypadku nie powiadomienia o zmianie adresu, korespondencja kierowana na ostatni znany adres będzie uznawana za skutecznie doręczoną.* W ocenie

Prezesa Urzędu, nie może budzić także wątpliwości tożsamość tego postanowienia z klauzulą o treści: *Oświadczenia i zawiadomienia Activ Investment przesłane kupującemu na podany adres do korespondencji uważa się za skutecznie doręczone. Kupujący zobowiązany jest w trakcie trwania niniejszej umowy do natychmiastowego zawiadomienia Activ Investment o każdej zmianie adresu swego zamieszkania, pod rygorem uznania za skutecznie doręczone oświadczeń i zawiadomień Activ Investment przesłanych kupującemu na adres wskazany w niniejszej umowie* (klauzula wpisana do rejestru w pozycji 1482, na podstawie wyroku SOKiK z dnia 20 maja 2008r. sygn. akt XVII Amc 107/07).

Stosownie do art. 61 Kodeksu cywilnego, oświadczenie woli, które ma być złożone innej osobie, jest złożone z chwilą, gdy doszło do niej w taki sposób, że mogła zapoznać się z jego treścią. W ocenie Prezesa Urzędu, ww. postanowienie pozwala Przedsiębiorcy na dokonanie wiążącej interpretacji umowy w zakresie uznania, że doszło do skutecznego doręczenia skierowanych do konsumenta oświadczeń Przedsiębiorcy, w przypadku zmiany adresu konsumenta wskazanego w umowie. W sytuacji opisanej w zakwestionowanym postanowieniu, konsument może zostać pozbawiony możliwości rzeczywistego zapoznania się z oświadczeniem woli Przedsiębiorcy, a jednocześnie narażony będzie na jego skutki, w tym związane z obowiązkiem zapłaty kary umownej w przypadku rozwiązania umowy.

III.

Zastrzeżenia Prezesa Urzędu wzbudziły również postanowienia: § 5 ust. 1 lit a) umowy o świadczenie usług edukacyjnych w roku akademickim 2011/2011 § 2 w tytule „Oplata Administracyjna” oraz § 16 ust. 8 w tytule „Postanowienia końcowe” w Regulaminie Oplat za studia WSZ „KDE”, przewidujące bezzwrotność uiszczonej zapłaty za świadczenie niespełnione w całości lub części.

Wyrokiem z dnia 3 kwietnia 2006r. sygn. akt XVII Amc 19/05, SOKiK orzekł, że niedozwolone jest postanowienie o treści: *Oplaty w postaci wpisowego oraz czesne nie podlegają zwrotowi*. Postanowienie to zostało następnie wpisane w poz. 1297 rejestru niedozwolonych postanowień umownych. Z kolei, na podstawie wyroku z dnia 9 czerwca 2003r. sygn. akt XVII Amc 44/02, SOKiK uznał za niedozwolone postanowienie w brzmieniu: *Wpłacona w momencie zapisu kwota 150 zł jest przeznaczona na pokrycie kosztów administracyjnych i dystrybucyjnych i nie podlega zwrotowi w przypadku rezygnacji* (poz. 426 rejestru). Zasadę bezzwrotności oplat wnoszonych przez konsumentów na rzecz szkoły SOKiK zakwestionował także w wyroku z dnia 16 grudnia 2004r. sygn. akt XVII Amc 19/04 uznając za niedozwolone postanowienia o treści: *Wszelkie wniesione przez kursanta opłaty nie podlegają zwrotowi* (poz. 392 rejestru) oraz *Wpłaty dokonane przez słuchacza nie podlegają zwrotowi* (poz. 393 rejestru). We wszystkich wskazanych wyrokach SOKiK zakwalifikował ww. postanowienia jako niedozwolone na podstawie art. 385³ pkt 12 i 13 Kodeksu cywilnego. SOKiK uznał, że postanowienia te wyłączają obowiązek zwrotu konsumentowi uiszczonej zapłaty za świadczenie nie spełnione w całości lub części, jeżeli konsument rezygnuje z zawarcia umowy lub jej wykonania oraz przewidują utratę prawa żądania zwrotu świadczenia konsumenta spełnionego wcześniej niż świadczenie kontrahenta, gdy strony wypowiadają, rozwiązują lub odstępują od umowy. W uzasadnieniu pierwszego z powołanych wyżej wyroków, SOKiK zwrócił uwagę, że tego rodzaju klauzule jednoznacznie i bezwarunkowo stanowią, że przedsiębiorca nie ma obowiązku zwrotu wpisowego w żadnym wypadku, w tym w szczególności w przypadku rezygnacji konsumenta z zawarcia lub wykonania umowy, a także odstąpienia od umowy lub jej rozwiązania. SOKiK podkreślił, że klauzula tej treści nie zawiera w tym zakresie żadnych wyjątków. Z kolei uzasadniając wyrok z dnia 16 grudnia 2004r. sygn. akt XVII Amc 19/04, SOKiK podzielił argumentację Prezesa Urzędu, że klauzule te mogą także naruszać zasady współżycia takie jak: zaufanie, życzliwość i uczciwość i kolidować z dobrymi obyczajami kupieckimi. Brak możliwości otrzymania zwrotu wpłaconych środków, pomimo rezygnacji

sluchacza przed rozpoczęciem wykonywania umowy tj. przed rozpoczęciem zajęć, jest bowiem nieadekwatny do ochrony kupca przed pochopnością decyzji i działań konsumenta.

W ocenie Prezesa Urzędu, postanowienia stosowane przez Uczelnię są tożsame ze wskazanymi wyżej klauzulami wpisanymi do rejestru niedozwolonych postanowień umownych. Podobnie jak ww. klauzule, bezwarunkowo i w każdej sytuacji wyłączają obowiązek zwrotu konsumentowi uiszczonych opłat. Na ich podstawie Szkoła w żadnej sytuacji nie będzie zobowiązana do zwrotu opłat wniesionych przez konsumenta w związku z rekrutacją. Zatem pomimo spełnienia swojego świadczenia na rzecz Wyższej Szkoły Zawodowej „Kadry dla Europy” w Poznaniu, konsument pozbawiony został prawa żądania jego zwrotu w przypadku rozwiązania łączącego go z Uczelnią stosunku prawnego.

IV.

Z kolei postanowienie § 28 ust. 5 Regulaminu studiów, o treści: *„W sprawach dotyczących zasad i trybu odbywania studiów, nieobjętych przepisami regulaminu, decyduje Rektor. Interpretacja postanowień regulaminu należy do Rektora”* stanowi, w ocenie Prezesa Urzędu, niedozwolone postanowienie umowne, o którym mowa w art. 385³ pkt 9 Kodeksu cywilnego. Prawo Rektora do dokonywania wiążącej interpretacji postanowień Regulaminu Studiów Podyplomowych w zakresie analityki medycznej, niesymetrycznie rozkłada prawa między stronami poprzez jednostronne ujęcie uprawnienia kształtującego, co rażąco narusza interesy konsumentów. Zważyć należy, iż ww. Regulamin określa treść wzajemnych uprawnień i obowiązków stron. Uprawnienie profesjonalisty do dokonywania arbitralnej interpretacji postanowień wzorca może prowadzić do zniekształcenia treści umowy, a co więcej do stosowania wykładni niejasnych sformułowań wzorca na niekorzyść konsumenta oraz wykorzystywania tego uprawnienia do swobodnego i bezpośredniego ingerowania w treść umowy.

Podobne postanowienie o treści: *„Rektor może dokonywać interpretacji postanowień Regulaminu”* SOKiK uznał za niedozwolone i wpisał do rejestru klauzul abuzywnych w poz. 1288. W uzasadnieniu wyroku SOKiK z dnia 05 września 2006 r. sygn. akt XVII Amc 120/05 Sąd wskazał, iż przedmiotowe postanowienie jest sprzeczne z art. 385³ pkt 9 Kodeksu cywilnego, gdyż uprawnia kontrahenta konsumenta do dokonywania wiążącej interpretacji umowy. Nadto podtrzymał stanowisko Prezesa Urzędu, iż art. 385 § 2 Kodeksu cywilnego wprowadza nakaz bezwzględnej transparentności wzorca, a brak zachowania transparentności wzorca niesie za sobą ryzyko poniesienia przez przedsiębiorcę skutków braku takiej jednoznaczności i zrozumiałości wzorca poprzez zastosowanie wykładni na korzyść konsumenta. Rezerwowanie przez przedsiębiorcę prawa do dokonywania interpretacji postanowień wzorca umownego stwarza bowiem ryzyko wykorzystania tego środka do swobodnego i bezpośredniego ingerowania w treść umowy przeciwko konsumentowi. Konsument jako słabsza strona umowy nie powinien ponosić negatywnych konsekwencji braku jednoznaczności postanowień wzorca. Podobnie, w wyroku z dnia 24 sierpnia 2006 r., w sprawie o sygn. XVII AmC 115/05, za niedozwolone postanowienie umowne SOKiK uznał postanowienie o treści: *„Interpretacji postanowień regulaminu studiów dokonuje rektor. Ustalenia interpretacyjne nie mogą być sprzeczne z przepisami statutu Szkoły”* (poz. 954 rejestru). W uzasadnieniu przedmiotowego wyroku wskazano, iż prawo rektora do dokonywania interpretacji postanowień regulaminu, niesymetrycznie rozkłada prawa między stronami poprzez jednostronne ujęcie uprawnienia kształtującego, co rażąco narusza interesy konsumentów. Uprawnienie profesjonalisty do dokonania arbitralnej interpretacji postanowień wzorca prowadzić może do zniekształcenia treści umowy. Powód stwierdził, iż art. 385 2 kc wyraża nakaz bezwzględnej transparentności wzorca, podkreślił, iż sankcją uchybienia przez proponenta zasadzie transparentności wzorca jest ryzyko poniesienia przez niego skutków jednoznaczności i zrozumiałości poprzez zastosowanie wykładni na korzyść konsumenta. Ww. postanowienie nie tylko stwarza ryzyko stosowania wykładni niejasnych sformułowań wzorca na niekorzyść

konsumenta, ale rodzi również niebezpieczeństwo wykorzystywania tego środka do swobodnego i bezpośredniego ingerowania w treść umowy.

Wszystkie trzy porównywane postanowienia, choć nie są literalnie identyczne, są tożsame w swym znaczeniu. Upoważniają one osoby prowadzące działalność gospodarczą lub podmioty występujące w imieniu takich osób do dokonywania jednostronnej interpretacji warunków umowy, co rażąco narusza interesy konsumentów i pozostaje sprzeczne z dobrymi obyczajami. Może to prowadzić do narzucania konsumentom uciążliwych warunków, które nie wynikają wprost z zawartej przez strony umowy.

Mając na uwadze powyższe, Prezes Urzędu uznał, że na obecnym etapie postępowania uprawdopodobniona została bezprawność działań Wyższej Szkoły Zawodowej „Kadry dla Europy” w Poznaniu, wynikająca z tożsamości zakwestionowanych postanowień umownych z przywołanymi powyżej postanowieniami wpisanymi do rejestru niedozwolonych postanowień umownych. Porównywane postanowienia choć nie mają identycznego brzmienia pozostają zbieżne i mieszczą się w hipotezach przytoczonych klauzul niedozwolonych.

Przechodząc do rozważań dotyczących wypełnienia przez Wyższą Szkołę Zawodową „Kadry dla Europy” w Poznaniu przesłanki naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, w pierwszej kolejności podkreślić należy, iż studenci, z którymi uczelnia zawiera umowy o odpłatną naukę na studiach niestacjonarnych, są konsumentami w rozumieniu art. 22¹ k.c., tj. osobami fizycznymi dokonującymi czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z ich działalnością zawodową lub gospodarczą, a zatem, stosownie do przepisu art. 4 ust. 12 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, są także konsumentami w rozumieniu tej ustawy. Wszelkie działania wymierzone w interesy tej grupy podmiotów mogą być więc oceniane w aspekcie naruszenia przepisu art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Do uznania, że w niniejszej sprawie mamy do czynienia z praktykami, określonymi w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, niezbędne jest ponadto uprawdopodobnienie, że bezprawne działanie Przedsiębiorcy godzące w interes konsumentów dotyczy tzw. **zbiorowego interesu konsumentów**. W uzasadnieniu wyroku z dnia 10 kwietnia 2008r. sygn. akt III SK 27/07, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że gramatyczna wykładnia tego pojęcia prowadzi do wniosku, że chodzi o zachowanie przedsiębiorcy, które godzi w interesy grupy osób stanowiących określony zbiór. Rezultaty tej wykładni modyfikuje zastrzeżenie, że nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma interesów indywidualnych. Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że przy konstruowaniu pojęcia „zbiorowy interes konsumentów” nie można opierać się tylko i wyłącznie na tym, czy oceniana praktyka skierowana jest do nieoznaczonego z góry kręgu podmiotów. W ocenie Sądu, wystarczające powinno być ustalenie, że zachowanie przedsiębiorcy nie jest podejmowane w stosunku do zindywidualizowanych konsumentów, lecz względem członków danej grupy (określonego kręgu podmiotów), wyodrębnionych spośród ogółu konsumentów, za pomocą wspólnego dla nich kryterium. Sąd Najwyższy uznał zatem, że *„praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest (...) takie zachowanie przedsiębiorcy, które podejmowane jest w warunkach wskazujących na powtarzalność zachowania w stosunku do indywidualnych konsumentów wchodzących w skład grupy, do której adresowane są zachowania przedsiębiorcy, w taki sposób, że potencjalnie ofiarą takiego zachowania może być każdy konsument będący klientem lub potencjalnym klientem przedsiębiorcy”*.

Zdaniem Prezesa Urzędu, działanie Uczelni godzić może w interesy nieograniczonej liczby konsumentów, których nie da się zidentyfikować. Niezgodnymi z prawem działaniami może bowiem zostać dotknięta nieograniczona liczba osób, tzn. wszyscy konsumenci, którzy zawarli z Uczelnią umowy o naukę oraz wszyscy jej potencjalni kontrahenci, którzy gotowi byłiby

zawrzeć takie umowy w oparciu o postanowienia kwestionowanych wzorców. W tym wypadku, z samej istoty posługiwania się przez Uczelnię wzorcami umownymi wynika powtarzalność jej zachowania wobec takich osób.

Z uwagi na powyższe, Prezes Urzędu uznał za uprawdopodobnione naruszenie zbiorowego interesu konsumentów.

Wnosząc o wydanie decyzji w trybie art. 28 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Szkoła zobowiązała się do zaniechania stosowania zarzuczanych praktyk poprzez zmianę kwestionowanych postanowień w nowych wzorcach umów oraz wystąpienie z propozycją aneksowania umów o świadczenie usług edukacyjnych znajdujących się nadal w obrocie prawnym.

W szczególności, w aneksach do umów o świadczenie usług edukacyjnych, Uczelnia zmodyfikowała postanowienie § 5 ust. 4 umowy o świadczenie usług edukacyjnych nadając mu brzmienie: „*Uczelnia ma prawo rozwiązać niniejszą umowę o naukę ze skutkiem natychmiastowym tj. bez zachowania okresu wypowiedzenia, w przypadku zalegania przez studenta z opłatami powyżej 60 dni od ustalonego terminu zapłaty, w ratałnym, semestralnym lub jednorazowym systemie płatności. warunkiem rozwiązania umowy przez Uczelnię jest uprzednie pisemne wezwanie studenta do zapłaty należności, w terminie 7 dni od daty doręczenia wezwania do zapłaty wraz z pouczeniem o możliwości rozwiązania umowy przez Uczelnię w przypadku nie uiszczenia należności w terminie*”.

Szkoła zmieniła również brzmienie § 20 ust. 4 Regulaminu Studiów na następującą treść: „*Dziekan może skreślić Studenta z Listy Studentów, w przypadku: (...) 3. rozwiązania umowy o naukę, na zasadach oraz po spełnieniu warunków określonych w umowie zawartej przez Uczelnię ze Studentem*”. Nadto, Uczelnia wykreśliła z Regulaminu Opłat za studia WSZ „KDE” postanowienie § 16 ust. 9 traktujące o skreśleniu studenta z listy studentów, bez uprzedniego wezwania do zapłaty, w przypadku zalegania przez niego z płatnościami. W ocenie Prezesa Urzędu, podjęte przez Uczelnię działania zmierzają do zagwarantowania studentom możliwości uregulowania zaległości finansowych wobec Szkoły przed skreśleniem ich z listy studentów.

Z kolei, dotychczasowe postanowienie § 6 ust. 2 wzorca umowy o świadczenie usług edukacyjnych, w aneksach do umów o świadczenie usług edukacyjnych, otrzyma brzmienie: „*Student zobowiązuje się do każdorazowego pisemnego zawiadomienia Dziekanatu o zmianie swojego miejsca zamieszkania, adresu do korespondencji, e-maila, danych personalnych*”. Tym samym Szkoła usunęła z wzorca część zakwestionowanego postanowienia, traktującą o skutku niedotrzymania ww. obowiązku polegającym na uznaniu za doręczoną wszelkiej korespondencji kierowanej przez Uczelnię do studenta na ostatni znany jej adres.

Składając wniosek o wydanie decyzji w trybie art. 28 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Szkoła zmodyfikowała również treść postanowienia § 5 ust. 1 lit. a) umowy o świadczenie usług edukacyjnych, proponując w aneksach do umów nadanie mu brzmienia: „*Uiszczona opłata rekrutacyjna, o której mowa w § 3 ust. 1 lit. a) podlega zwrotowi*”. Uczelnia przedłożyła również projekt zarządzenia Kanclerza w sprawie zmiany treści Regulaminu Opłat za Studia WSZ „KDE”, na mocy którego dotychczasowe postanowienie § 2 ust. 2 analizowanego Regulaminu otrzyma brzmienie: „*W przypadku rezygnacji z podjęcia studiów w WSZ „KDE” po podpisaniu umowy o naukę opłata administracyjna podlega zwrotowi. Nadto, zgodnie z ust. 4 ww. projektu zarządzenia, przewidziano uchylenie w całości § 16 ust. 8 ww. Regulaminu. Wprowadzona modyfikacja treści kwestionowanych przez Prezesa Urzędu postanowień w oczywisty sposób niweluje ich abuzywność. Zakłada bowiem, że konsumentowi przysługuje zwrot opłat administracyjnych i opłat rekrutacyjnych*”.

Szkoła usunęła również, poprzez wykreślenie, postanowienie § 28 ust. 5 Regulaminu Studiów zakładające możliwość dokonywania przez rektora Uczelni jednostronnej interpretacji postanowień ww. regulaminu.

Niezależnie od tego Uczelnia przedłożyła również zupełnie nowy wzorzec umowy o świadczenie usług edukacyjnych, który według deklaracji Szkoły, obowiązywać napocząwszy od nowego roku akademickiego 2011/2012. W nowym wzorcu znalazło się m.in. postanowienie, zgodnie z treścią którego skreślenie z listy studentów następuje po upływie 60 dniowego okresu płatności opłat i ich nieuiszczenia w dodatkowym terminie wyznaczonym przez Uczelnię w wezwaniu do zapłaty: „*W przypadku skreślenia Studenta z listy studentów z powodu: (...) w przypadku przekroczenia 60 dniowego okresu płatności opłat i niewiszczenia ich w terminie 14 dni od daty otrzymania wezwania do ich zapłaty, Uczelnia ma prawo obciążyć Studenta opłatą czesnego do dnia skreślenia*”. Z kolei, dotychczasowe postanowienie § 6 ust. 2 wzorca, w projekcie nowej umowy, otrzymało następujące brzmienie: „*W przypadku, gdy adres do korespondencji wskazany przez Studenta nie jest adresem jego zamieszkania, a pod adresem do korespondencji korespondencja nie jest odbierana, Uczelnia realizując obowiązek powiadomienia, przesyła powiadomienie na adres stałego zameldowania studenta i w przypadku gdy ponownie również pod stałym adresem zameldowania przesyłka nie jest odebrana Strony umowy uznają, iż korespondencja jest prawidłowo doręczona*” (§ 9 ust. 2 projektu). W ocenie Prezesa Urzędu, takie ujęcie przedmiotowej kwestii, w wystarczającym stopniu chroni konsumenta przed konsekwencjami prawnymi uznania określonej przesyłki za skutecznie doręczoną, w przypadku gdy student nie odbiera korespondencji pod adresem wskazanym do korespondencji. Zakłada bowiem, podjęcie przez Uczelnię także próby doręczenia korespondencji pod adres stałego zameldowania studenta.

W projekcie nowej umowy o świadczenie usług edukacyjnych na rok akademicki 2011/2012 nie znalazło się ponadto postanowienie traktujące o opłacie rekrutacyjnej. Natomiast w zakresie wszelkich innych opłat, poza czesnym, projekt umowy odwołuje się do Regulaminu opłat, który nie zawiera postanowień kwestionowanych w toku niniejszego postępowania.

Reasumując, w ocenie Prezesa Urzędu, zaproponowane przez Uczelnię zmiany treści kwestionowanych postanowień, które opisane zostały w części wstępnej decyzji, eliminują podejrzenie co do ich tożsamości z klauzulami wpisanymi do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, a co za tym idzie wyłączają możliwość dalszego ich kwestionowania. Przedstawione przez Szkołę nowe wzorce umów (zarówno w postaci aneksów do umów znajdujących się aktualnie w obrocie prawnym, jak i nowej umowy o świadczenie usług edukacyjnych na rok akademicki 2011/2012) mogą zostać wprowadzone do obrotu w miejsce dotychczas stosowanych. Jednocześnie, złożone przez Wyższą Szkołę Zawodową „Kadry dla Europy” w Poznaniu zobowiązanie pozwoli na zmianę, stosownie do postanowień nowych wzorców, także tych umów, w których zawarte zostały niedozwolone postanowienia umowne, a które postają nadal w obrocie prawnym.

Skutkuje to uznaniem, że podjęte przez Uczelnię zobowiązanie zmierza bezpośrednio do zapobieżenia naruszeniom art. 24 ustawy, co oznacza, że spełniona została druga, obok uprawdopodobnienia stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, przesłanka warunkująca wydanie decyzji na podstawie art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W pkt Ia sentencji decyzji Prezes Urzędu nałożył zatem na Szkołę obowiązek wykonania przyjętego zobowiązania poprzez zaniechanie stosowania we wzorcach umownych kwestionowanych postanowień, począwszy od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji. Decydując o terminie wykonania przedmiotowego zobowiązania, Prezes Urzędu wziął pod uwagę

fakt, iż Uczelnia opracowała już nowe wzorce, a do wprowadzenia ich do obrotu prawnego z konsumentami nie jest konieczne dopełnienie żadnych innych formalności, które uzasadniałyby wyznaczenie dłuższego terminu jego realizacji.

Biorąc ponadto pod uwagę, że podpisanie przez studentów aneksów zgodnie z postanowieniami nowych wzorców umów o świadczenie usług edukacyjnych jest okolicznością niezależną od Uczelni, w zakresie zobowiązania złożonego w odniesieniu do umów pozostających nadal w obrocie prawnym, Prezes Urzędu nałożył na Szkołę obowiązek przedstawienia kontrahentom propozycji zmiany ww. umów w drodze stosownych aneksów (pkt I b sentencji decyzji). Prezes Urzędu uznał, że mimo podjętych działań Uczelnia nie miałaby możliwości skutecznego wykonania zobowiązania do aneksowania tych umów. Nakładając przedmiotowe zobowiązanie Prezes Urzędu wyznaczył Szkole termin do jego wykonania do dnia 30 listopada 2011 r. Wyznaczając ww. termin wykonania zobowiązania Prezes Urzędu zasugerował się argumentacją Uczelni, która podniosła, iż z uwagi na liczbę aneksów koniecznych do podpisania oraz okres wakacyjny nie jest możliwe zwołanie Senatu celem podjęcia uchwały m.in. o zmianie Regulaminu studiów.

Na podstawie art. 28 ust. 3 ww. ustawy, Prezes Urzędu nałożył na Uczelnię obowiązek przekazania, w terminie czterech miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji, informacji o realizacji nałożonego zobowiązania oraz kopii 20 umów zawartych zgodnie z postanowieniami nowych wzorców. Zdaniem Prezesa Urzędu, wyznaczony termin jest adekwatny do charakteru usług świadczonych przez Szkołę na rzecz konsumentów. Należy przyjąć, że w związku z rozpoczęciem roku akademickiego w październiku 2011r. umowy w oparciu o nowy wzorec Wyższa Szkoła Zawodowa „Kadry dla Europy” w Poznaniu zawrze najpóźniej z końcem września tego roku.

Wobec powyższego orzeczono, jak w sentencji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c.- od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie- Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwóch tygodni od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów- Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Poznaniu.

Otrzymuje:

1. Pan Zbigniew Tur
Oleszak, Tur &Partnerzy
Kancelaria Adwokatów i Radców Prawnych
ul. Garncarska 10/2
61-817 Poznań

pełnomocnik: Wyższej Szkoły Zawodowej „Kadry dla Europy” w Poznaniu
2. a./a